

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG
AZ „ELSŐ SZÉKELY HÁZI-IPARI ORSZÁGOS SZÖVETKEZET” ÉS TÖBB EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint kétszer: szombatkor és vasárnap.
ELŐFIZETÉSI ÁRA: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. Községek, községi előjárók, papok és gazdasági egyesületi tagok egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják. Egy példány ára 10 fillér. Helyközi telefon 15. sz.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Székelyudvarhely, Kossuth-utca 81. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők. — Kéziratokat vissza nem adunk. Hivatalos hírdetések 100 szög minden szög 6 fillér, azon felül 4 fillér, magán hírdetések négyzet cm. 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. Nyílt-tér sora 1 K. Dnyak előre fizetendő. — M. kir. postatakarékpénztári osek- és kléring 10,489. szám

Az alkoholról.

A nemzedékeket pusztító betegségek, országok népét megfertőző nagy járványok nem szerepeltek még költők verseiben s aligha akad vagy fog akadni poéta, ki dicsőítő ódát zengene valami gyilkos epidémiához. Az alkoholos italoknak, bornak, abszintnek minden korban akadnak költői, a római klasszikusoktól a mai napi modern költőkig. Pedig nem egészen bizonyos, hogy a még névre is rettegetes pestis, a hajdan döghalálnak mondott szörnyű betegség pusztított-e el annyi embert, metelyezett-e meg annyi nemzedéket, mint az arany színben ragyogó, vagy gyöngyöző, költők által nemesnek mondott ital? A nagy tömeg általában minden, az ő fogalomkörétől távolos új felfogásra szereti azt mondani:

— A multban is ezt meg azt tették apáink, mégis megélték.

A tömegnek is igaza van, annyiban van igaza, mert nem ismeri a statisztikát, sőt a régebbi multból nincs is statisztikánk. Épen amennyire nem tudjuk, hogy abban az időben, mikor még a kastélyokra is öklömmnyi ablakokat építettek, hány nemzedéket pusztított ki tüdővész által a várak, kastélyok és udvarházak nedvessége, mert abban az időben atoknak minősítették, ha egész családok haltak ki. Így az alkohol hatását sem vehette észre senki, annyi embert pusztított ki a folytonos harc, villongás, hogy észre sem vették az ital pusztító munkáját. Ma ellenben, amióta a statisztika minden élő és holt ember körülményeit följegyzí és egymás mellé állítja, a vegyelemzés pedig italainkat részre bontja és megvizsgálja, a valóság adataival szemben szinte gyerekesse válik a multak emlegetése. Minden csepp alkohol ugyanannyi csepp mérge sem árt, úgy nem mondhatjuk sem a borra, sem semmiféle alkoholfélére, hogy „jót tesz” az embernek, ha mindjárt kicsiny mennyiségben is fogyasztja az ember.

Az angolok és németek évfüzedekek óta gyűjtik az adatokat az alkohol pusztítását illetőleg. Ebből megállapítható, anélkül, hogy a részletekbe belemennénk, hogy az összes fertőző és járványos betegségek áldozatainak majdnem 75 százaléka alkoholista, ha nem is részeges, de alkohollal élő ember. Az egy éven alul elhalt gyermekek szü-

lei átlag 80 százalékban alkoholisták. A nehézkes, tüdővész, görvélykóros gyermekek 90 százalékának szülei vagy nagyszülei alkoholisták. Az ipari baleseteknél az áldozatok 65 százaléka alkoholista, huszonöt százaléka pedig, ha nem is mondható erős alkoholistának, de naponként iszik alkoholt. Ugyancsak megállapítható a bűnösökre nézve is az alkohol hatása. Angliában 1908-ban a férfi bűnösök 71 százaléka, a női bűnösök 95 százaléka alkoholista volt.

A legintelligensebb közönségben is él az a hit, hogy például az ó-borok, vörös ó-borok erősítenek, táplálnak, a sör hízlat, a pezsgő jót tesz a betegnek stb. Ez mind egyszerű mese. Nemrégiben egy orvosi szaklapban jelent meg a vegyelemzése az alkoholos italoknak és ebből világosan megállapítható, hogy egy pár éves jófajta rizling bor literében 10 fillérnyi tápértő van, a rajnai, tokaji borokéban 6—8 fillérnyi, a francia pezsgő litere 5—6 fillér tápértőnek felel meg. Egy liter sör 2—3 fillérnyi tápértőket képvisel. Ezzel szemben ugyanennyi minőségű méz tápértőke 60—80 fillér, a tejé 10—16 fillér, ami annyit jelent, hogy a fogalmunkban fejedelmi ital-ként szereplő aszu meg pezsgő szervezetünkre való erősítő hatásában meg sem közelíti a tejet, a mézet, a csokoládét. Persze pillanatnyi hatásában a szelíd tej nem idézi elő a jókedvet, a mámort, mint az aranyos csillogású bor, a gyöngyöző pezsgő. És míg a törvény keményen üldözi a borhamisítót, addig csak simogatja a tejet mérgező bűnt.

Ma már világszerte megindult a harc az alkohol ellen. Amerikában csak a külföldi munkást kell védeni az alkohol ördöge ellen és a külföldiek védelmére is megtették, hogy valóságos üldözik az alkohol ivásra alkalmas adó tanyákat. Minálunk még dédelgetett kedvenc az alkohol, kocsmát kocsmára szabad nyitni, a kocsmákat késő éjjeli órákig szabad nyitva tartani, sőt az ünnep öröme a zárórát meg is hosszabbítják. Pálinkát mér a kocsmároson kívül egy csomó trafikos, szatócs, vidéken még a patikárius is. Jóformán az állam szárnyai alatt mérgeznek meg egész nemzedékeket.

A kolera hírére plakátok hirdetik, hogy az alkohol kész veszedelem, de tíz annyi plakát

hirdette a különféle pálinkát, mint koleraellenes óvszert és senki arra nem gondolt, hogy a kocsmákat kellene a kora esti órákban bezárni és a szatócsboltokban betiltani a pálinka kimerését.

Ebben az országban még nagy idő kell ahhoz, míg a köztudatba átmegy, hogy a bór, sör, pálinka sokkal veszedelmesebb járvány, mint a kolera és pestis.

— **Új rendelet.** A belügyminiszterium az „Ala” értesülése szerint, az utleveleket kiállító hatóságoknak új rendeletet küldött, mely a következőkről szól: Minthogy amultban az utlevelek kiadása körül visszaélések fordultak elő, amennyiben a kivándorlók utleveleit nem arra a kikötőre érvényesítették, melyet a kivándorló bemondott, hanem más kikötőre, melyen át a tengeri utazás Amerikába sokkal több időt vesz igénybe, a belügyminiszterium utal az utlevél törvény 24. szakaszára, mely parancsolólag előírja, hogy az utlevélben ama kikötő jelölendő meg, melyet a kivándorló kíván. Az új rendelet egyúttal figyelmeztet arra is, hogy az említett szakasz szerint „az utlevelet kérelmező kivándorló mindig megkérdendő, mely irányban akarja az országot elhagyni és az utlevélben a kivándorló által megjelölt utirány irandó.” A költőködési szabadság e törvénybiztosította kelleke minden esetben, kivétel nélkül, szem előtt tartandó és az ez ellen vétőket fegyelmileg meg fogják büntetni.

Dr Nagy György védő beszéde

Az ellene király sértés miatt indított bűnygyben.

(Elmondotta a budapesti törvényszék előtt 1910. évi október hó 28-án.)

— Gyorsírói feljegyzés alapján. —

Tekintetes Törvényszék!

Mindenekelőtt a leghatározottabban visszautasítom a vád hivatalos képviselőjének azt a meggyanúsítást, hogy én a büntetés alól ki akarnék bújni. Az ügyésznek hivatalból kell tudomása legyen arról, hogy nekem egy sor írásomba került volna a megkegyelmezés, az ellenem indított bűnvádi eljárás törlése s ma nem lett volna az ügyész abban a helyzetben, hogy hatósági hatáskörének védelme alatt engem gyanúsítani merészeljen.

A mi az ügyésznek azt az állítását illeti, hogy „rovott multam” miatt súlyosan büntettesem, kijelentem, hogy az ügyész még csak nem is álmódú becsületesebb emberről, mint a milyen én vagyok. Voltam kétszer

büntetve. Egyszer azért egy napi államfogházra, mert a képviselőválasztáskor egy rugdalódzó szolgabíró emberségre tanítottam; a másik alkalommal becsületsértésért 50 korona pénzbüntetésre, mert egy szabadelvű párti elnökről szívem szerint megmondtam a magam véleményét. Ma is vállalnám mind a két bűncelekményemet. Hasonló helyzetben ma is úgy cselekedném s ma sem engedném, hogy valaki jogaimban megtorolatlanul háborgatni merészkedjen.

A mi az ellenem most emelt vádra vonatkozik: soha nem tagadtam, hogy a vádiratban megjelölt kifejezéseket és állításokat tényleg mondtam. Hiszen magam kértem a törvényszékől, hogy a tanúkihallgatást megelőzze, mert lealázónak tartanám magamra nézve azt a feltevést, hogy egyetlen egyigémet is megmásítanám, egyetlen egy szavamat is visszavonnám.

A mit a budapesti egyetemi és főiskolai ifjuság által 1910. év január hó 24-ik napján tartott gyűlésen a belvárosi Sas-kör nagytermében mondtam, azt igaz meggyőződésből, belső lelki szükségéből mondtam; annak minden szaváért helyt állok, annak minden állítását most utólagosan is — háromnegyed évi komoly, higgadt mérlegelés után — fenntartom.

En mióta gondolkozni és itélni tudok, mindig a közársasági államformának voltam és vagyok híve. A nagykorúvá lett nemzetekhez, az ön-jogu férfiakhoz egyedül ez az államforma méltó, melyben a nemzet saját maga irányítja sorsát. Mint republikánus, a király személye iránt csak azzal a köteles tisztelettel viseltetem, melyet a büntető törvény minden magyar állampolgár kötelességévé tesz. Többel nem! Ezzel a tisztelettel az alkotmányos királynak tartozom s viszont a király köteles a nemzet jogait, alkotmányát, törvényét feltő tiszteletben tartani, az egyéni és nemzeti szabadságnak koronás őre lenni.

Ha történelmi időkben összeütközik a nemzet akaratát az uralkodó elhatározásával, akkor minden igaz becsületes állampolgárnak a nemzet táborában van a helye s e táborban kell megvívja nemzete szent jogaiért, ha lehet a békés, a vérmérsékelt, de ha kell a véres szabadságharcot is. Erre tanított meg engem a történelem, ezt tanultam meg nemzetünk glóriás nagyjainak: Rákóczinak, Kossuth Lajosnak hódító példájából.

E nemzetnek mindig kell, hogy legyenek férfiai, a kik szenvedés, áldozatok árán is szikla szilárdan megállanak a nemzet jogainak védelmében s a nemzet haragjának, panaszáinak kifejezését mernek adni. Ha egyéb talentummal nem is ruházott fel a teremő ur Isten, de arra adott elég bátorságot, hogy mindig és mindenütt szöszölője legyen ennek a szegény, szerencsétlen, annyiszor

kifosztott, annyi sebből vérző magyar nemzetnek s felemeljem tiltakozó szavamat akkor is, ha az igaz mondásért a mindennapi kenyér elvesztésének gondja fenyegetne, ha a világosság követeléséért még a börtön homálya is várna reám. —

Egyről meg lehet győződve a tek. törvényszék, hogy abban az esetben, ha elítélne engem, a büntetés nem fog szívembe félelmet oltani s az egykor megnyíló börtön ajtaján még dacosabb elhatározással, sőt még edzettebb lélekkel, még elszántabb akarattal fogok kilépni.

Most az ellenem indított bűnügyben nem érzem magam bűnösnek. Nem vagyok büntethető. Védekezésem az első kihallgatásom óta ketős irányu volt.

Az elsőre nézve előadom, hogy az a büntetőjogi Gotterhalte, melyet az ügyész itt most elzengett...

Szepesi elnök: Figyelmeztetem a vádlottat, hogy a kir. ügyész urat ne sértse. A most elhangzott sértésért pedig rendre utasítom.

Dr Nagy György: Az elnöki figyelmeztetést tudomásul veszem. Nem esed, hogyha a jogos indulat elragad, mikor a magyar állam pénzén fizetett magyar államhivatalnokot látok az osztrák császár hivatalos szolgálatában.

Szepesi elnök: Ismételtlen figyelmeztetem a vádlottat, mert ha a kir. ügyész ur sértettségét folytatja, kénytelen leszek a szót elvonni s ezzel saját magát fosztja meg a védelem lehetőségétől.

(Vége köv.)

Betűsoros jegyzéke

azon családoknak, amelyekre a Széki gróf Teleki nemzetség marosvásárhelyi levéltárában 1711—1867. évig hiteles leszármazási adatok őriztetnek. Összegejtette: ifj. Biás István levéltáros.

(Folytatás.)

Macskássy szentmártonmacskási s tinkovai, Madarász, Magner, Magyarai, Magyarósi asszonynépi, Májai, Májai májai, Makó, Maksay vizsentygyörgyi, Mara felsőszálláspataki, Marillay, Márkos, Márkos székesi, Márkos sepsiszentiványi, Maróthy bethfalvi, Mártonffy, Máté, Máté hodósi, Mátis hatolykai, Máthé, Máthó náznánfalvi, Mátéfi, Mátyás, Mátyási, Mátyási iszlai, Mátyus, Matolcsi, Matolcsi nagyenyedi, Mauks, Maurer úrmösi, Maxay nyárádtói, Medve dálnoki, Medve mezőmadarai, Melánkovits, Méra hétbükk, Mészáros, Mészáros báró, Mészáros krasznai, Mészáros magyarderzsei, Mezei hosszumezei, Mihácz altorjai, Mihály, Mihócsa magyarfülpösi, Mikes zabolai gróf és nemes, Miklós dálnoki, Miklósi, Miklósi zénnyi, Mikó, Mikó hidvégi gróf és nemes, Mikola szamosfalvi Miksa, Miriszlay, Miske magyarcsesztvei, Mohai marosgezsei, Molnár, Mosel, Muzsnai muzsnai és szászfülpösi.

Nagy, Nagy ákosi, Nagy bedei, Nagy bihari, Nagy borsai, Nagy buzaházi, Nagy csikfalvi, Nagy dancsházi, Nagy dobokai, Nagy felfalvi, Nagy gálfalvi, Nagy göcsi, Nagy hatolykai, Nagy iszlai, Nagy kaáli, Nagy kászoni, Nagy kémeri, Nagy kovásznai, Nagy kövend, Nagy menyői, Nagy ormányi, Nagy petki, Nagy szilágyfőkereszturi, Nagy szodorai, Nagy szőkefalvi, Nagy tasnádi, Nagy tiszabecsi, Nagy vadadi,

Nagy alias Borsai veresegyházi, Nagy alias Ősi fogarasi, Nagy alias Székely szárazajtai, Nagy alias Tarpai váradi, Nagyszegi alias Luka kolozsvári, Naláczy nalácz báró és nemes, Naményi pókai, Náduvari kisklodi, nádudvari nádudvari, Nánási kölpényi, Nápolyi, Náprádi, Nábrádi fülpösi, Nánási, Nemes, Nemes hidvégi gróf és nemes, Nemes luczai, Nemes mezőbándi, Nemes szentistváni, Néb kalotaszentkirályi, Némethi, Nikolasi bányai, Nováczky, Nováczky bükkösi, Nyakazó, Nyakó magyarigeni, Nyárády, Nyárády tolalagi, Nyári, Nyikodi, Nyiri, Nyirő alias Czente vagy Borbély, Nyujtodi.

Okmár diódi, Okmár érsekújvári, Oláh kolozsi, Orbán, Orbán lengyelfalvi báró és nemes, Orbán mákodi, Orbók, Oroszi, Ostman de Leye báró, Osváth, Osváth vadasi, Ozdi, Ozdi szentrontási, Ölyvedi, Ördög, Ördögh nagyesküllői, Ősi alias Nagy fogarasi.

Paczolay szentbenedeki, Pakó, Pál uzoni, Palatkai, Palatkai palatkai, Pálfi, Pálffy péterlaki, Pálffy, Pálffy gagy, Pálffy tarcsafalvi, Palkó, Pap, Pap fabiai, Pap nagyosztai, Pap remetei, Pap alias Símán, Pápai, Pápai baczkamadarasi, Pápai hosszuszóli, Pápai mezőcsavási, Pápai-Páriz, Papolci bükkösi, Pappai, Pándi pándi, Pásztai, Pásztóhy nagyváradi, Patai köbölküti, Pataki, Pataki désfalvi, Pataki magyarköblösi, Pataki sáros-pataki, Patkós, Patonay, Pécsi, Péchy, Péchy érsemlyéni, Péchy kolozsvári, Péchy péchufalusi, Péchy szászfalusi, Péczeli póczeli, Pekry pekrovina, Pelsőczy, Péntek jobbágytelki, Peres, Peressényi illyei, Perényi báró, Perlaki, Perlaki borsai, Persa, Péter, Péter beő, Péter váradyai, Petkiersi és királyhalmi gróf és nemes, Petri, Petrichevich-Horváth id. Horváth, Pető, Pető káposztásszentmiklósi, Pogány, Pogány csebi, Pogány nagyklopotivai, Pókai, Pongrácz, Pongrácz nagymihályi, Pongrácz szentmiklósi és óvári, Pósalaki, Poson alias Posoni nagyernyei, Pótsa hatolykai, Prentsits, Puskás, Püskök.

Radák, Radák magyarbényei báró és nemes, Raffaj árkosi, Ramócsa, Rácz, Rácz galgói, Rácz tömösvári, Rátz, Rádai, Rákosi rákosi, Rápolti réti, Rátoni rátoni, Rátonyi, Retegi, Retegi kisbudaki, Retegi alias Székely vágási, Reviczky, Récsai, Récsai recsei, Réti, Révay révai báró, Rhédey kishédei gróf, Ribiczei, Ribiczei ribiczei, Riedt báró, Rosnyay marosjárjai, Róth királyfalvi, Rozgonyi, Rozgoványi, Rudnyánszky báró.

Salati, Salánki nagyenyedi, Saltorius, Samarjai, Sarádi nagylaki, Sarmasági kövesdi, Sarmasági medeséri Sáfár, Sáfár radnótfji, Sámsondi Sándor, Sándor agyagfalvi, Sándor buzaházi, Sándor csikszentdomokosi, Sándor csikszentmihályi, Sándor taplóczi, Sárközi, Sárközi dobokai, Sárközi losárdi, Sárosi, Sárosi kissárosi, Sárosi pókai, Sárosi szentlászlói, Sárpataki, Sárpataki alias Keresztes várhegyi gróf, Sárvári, Schilling, Sebe vargyasi, Sebesi, Sebestyén anyalos, Seprődi, Seps, Seres, Serédi, Símán alias Pap, Símén mikházi, Símén sárdi, Síménfalvi, Simon, Simon désfalvi, Simon kaáli, Simon szarhegyi, Simonfy marosvásárhelyi, Sinka, Sinka makfalvi, Sipos, Sipóshed, Solnay kissárosi, Solyom, Somai, Somkádi, Somkereki, Som-

bori, Sombori magyarnagysombori, Sombory marosvásárhelyi, Sombory désfalvi, Somlyai, Somlyai maroskoppándi, Somlyai rődi, Somodi, Somogyi, Sós, Soós, Soós ocskai, Stall, Suba gegesi, Sughó hazsui, Suki felsőmagyarzsuki. (Vége köv.)

— **Elvi jelentőségű ítélet.** A királyi Kuria III. büntető tanácsa elvi jelentőségű ítéletet hozott egy sikasztási ügyben. Az ügy előzményei a következők: Bleich Ignác nyiregyházai börtöndkésítő 1908. évben a Tulipánszövetség Magyar Védőegyesület szabotsemegei osztályától 747 korona értékű, börtöndgyártáshoz szükséges nyersárut kapott és ennek tulajdonjogát az egyesület magának föntartotta. Bleich feldolgozta a nyersanyagot és a börtöndöket eladta a nélkül, hogy az egyesületnek visszafizette volna az arukban kapott kölcsönt. A Tulipánszövetség sikkasztás miatt jelentette fel a börtöndkésítőt, akit a nyiregyházai törvényszék egy hónapi fogházra ítélt. A debreceni tábla helybenhagyta ezt az ítéletet. A kir. Kuria most megsemmisítette az alsófoku bíróságok ítéletét és a vádlottat felmentette. Indokolásában a Kuria kimondotta, hogy a vádlott és a sértett közt létrejött jogügylet nem felel meg a tulajdonjog föntartásával kötött adásvételi jogügyletnek azért, mert az ilyen jogügylet lényeges feltétele a vételár kifizetéséig tartó elidegenítési tilalom. A sértett ebben az esetben kifejezetten megengedte a vádlottnak, hogy az anyagokat feldolgozza és a feldolgozás után a kész árut eladja. Ezek szerint tehát nem tekinthető ez az üzlet bizományi ügyletnek, hanem egyszerű elszámolási kötelezettségnek. Ezen az alapon a bíróság a vádlottat felmentette.

Felhívás

Udvarhelyvármegye méhésze-egyesületének tagjaihoz.

Hazánk méhészeinek általánosan megnyilvánult nézete szerint, a méhészkedésre jelenleg Erdély bérce vidéke és flórája kedvező. A nagy Alföld mézelő növényeit kipusztította a gőzeke s a sikeres méhtenyésztés egyedüli feltételét: a mézelő virágok tenyésztését az ország legtöbb vidékén károsan befolyásolta az előrenyomuló modern gazdasági civilizációnak lassu térfoglalása révén áll még nálunk fenn a mézelő növények tenyésztése s épen ezért néznek a magyar méhéztársak bizonyos irigy szemekkel reánk — de jöhet idő és pedig nemsokára, mikor a mezőgazdasági kultúra itt is könnyörtelen helyzetbe sodorja a vármegye méhtenyésztését. Menteshetnék aggodalmunkat a közseégeinket körítő gazdag és nagy kiterjedésű erdőségek, melyek önmagunkban is biztos sikerét nyújtják a haszon méhtenyésztésnek, főleg ha az erdőkben nagy számban találhatók a hársfák fajai, azonban a termelési üzem rendszeresítése folyton, az erdészeti kultúra ezen egyetlen mézelő fánkat is szorgosan irtja erdeinkből s közeleg az idő, mikor az erdőségek közelében létesített méhtelegek hozama meddő marad.

Tervszerűen kell tehát előkészülnünk a mostoha viszonyokat ígéro

jövendőre, nehogy váratlanul lépjen meg a mezőgazdaság kultur haladása által teremtett helyzet, mert mindannyian tudjuk, hogy a kultúra ha egyik oldalon teremt — másikon kénye-kedve szerint ront, különösen ha nem áll ellent az érdek csoportosulás, vagy az ember előre látó számítása. A méhtenyésztés fentartása és fejlesztése, az éghajlat kedvező vagy kedvezőtlen volta mellett a vidék mézelő virányában gyökerezik s ennek ápolása és létbiztosítása képezze mindnyájunk közös feladatát.

Kérjük a méhészegyesület tagjait, s vármegyénk méhészkedő közönségét, sziveskedjenek az erdőkben található fiatal hársfa csemetéket a község közelébe és határára betelepíteni. Telepíteni lehet ősszel és tavasszal gyökeres csemeték ültetése és dugványozás által — utóbbi esetben hüvelykujnyi vastag hársfa vesszők alkalmazandók — gondos öntözéssel. Hassanak oda a tagok, hogy a hol a köztemetők rendes kezelettel nincsenek ellátva, a hirtelenségek akácfal ültetvényekből előkerítést neveljenek fel. Tegyenek előterjesztést a községi képviselőtestületnél a vizmosásos helyek és oldalaknak akácfával való beültetése, illetőleg kikötelese érdekében. A szükséges akácfa csemeték a kirendeltség vagy az Erdőfelügyelőség útján egykor bélyeggel ellátott kérvénnyel már most kérelmezhetők a földmivelésügyi minisztériumtól. Fokozottabb mértékben karolják fel a gyümölcsfa termelést, mely virágzatával a méhes családok fejlődését a koratavaszi időben biztosítja, de a mely jövedelmezősége révén, nélkülözhetetlen ága a mezőgazdaságnak dugványozás és gyökeres sarjak által szaporíthatók: az egres, ribizke, málna és meggy, az első himpordó cserjefélék. Mindezeket folyó évi december 1-ig lehet a fenti módon akár közvetlenül kérelmezni, személyesen vagy a gazdakör útján.

A takarmánynövények termesztésére főleg a pillangós virágzatokra a baltacimre legyenek gondos figyelemmel. Buzdítsák a gazdaközönséget, e szerény igényű takarmány termesztésére annál is inkább, mert a megcsappant állatállomány számának fokozása a nagyobb mérvű takarmány termelést feltételezi. Községi gazdakörökben tegyék szövé a silány növényzetű és kimerült rétek feljavítását igényelő eljárásokat s ajánlják a fehér mézkerp, fehér kerp, baltacim és komocsin magvakkal való behintését és fogasolását. Ilyen eljárással nemcsak dusan mézelő flórához juthatunk, de a rétek is termés mennyiség és minőségben gazdagon halálják meg a ráfordított kevés költséget és fáradságot. Mennyiben a gazdaköröknek vagy egyes gazdaknak nagyobb mennyiségben lesz szüksége ilyen fűmagfélékre — készséggel járunk közre, hogy azokat kedvezményesen árban megkaphassák és szivesen összeállítjuk a talajnak megfelelő fűmagkeverék tervezetét is, ha ez iránt az egyesület elnökségét megkeresik és a talaj leírását pár sorban beküldik.

A kopár hegyoldalok egyetlen főféle növényének — a vadcsomornak védelmére kérjük az egyesület tagjait. Kékes virágzatát tömegesen

lepik a méhek. Pár évig szabadon hagynod, hogy széthullott magvából gyarapodhasson

Kertjeinkben adjunk helyet a mézelő virágoknak. Abban a helyzetben vagyunk, hogy a jövő év tavaszán nagyobb mennyiségbea oszthatunk ki phacelia, kerti borágoó zsálya, izsóp stb. virágmagvakat és hársfát. Ez irányu jelentkezéseket kérünk folyó évi november hó 25-ig, hogy a beszerzés iránt idejében intézkedhessünk.

A mult évi kiosztás a tagok késedelmes jelentkezése miatt maradt el.

A méhcsaládok szaporítása egyoldalú törekvés a méhlegelő javítását célzó intézkedések végrehajtása nélkül épen azért ismetelten kérjük az egyesület tagjait: kövessenek el minden lehető, a méhtenyésztés alapozó munkájának megvalósítása érdekében.

Szekelyudvarhely, 1910. nov. 2.

Lányi Imre,
elnök.

Gál Imre,
titkár.

„Hogyan fokozhatjuk átlagterméseinket.”

E cím alatt a „Székely-Udvarhely” 86. számában egy cikk jelent meg, amely egy indítványnak kritizálója.

Az indítvány — amint jelzi is — az lehetett, hogy az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület tegye lehetővé és hasson oda, miszerint a vármegye területéről egy pár arra alkalmas székely gazdát csekély állami segéllyel küldjön ki Németországba, hogy szerezzenek ismereteket miképpen és mily gazdasági módokkal képesek az ottani német gazdák a magyarországinál silányabb talaju földjükből holdanként 22 mm. buzát termelni akkor, midőn Magyarország gazdái a már hivatalos adatok szerint is csak 7-8 mmázsát produkálhatnak egy kassztrális hold földjükről.

Az indítvány a cikkirő ellenmondásával találkozt és nem lett tárgyalva dacára annak, hogy gróf Serényi földművelésügyi miniszter kijelentette: „Szívesen támogat minden olyan törekvést, a melyet a gazdaságközönség saját érdekeire hasznosnak lát és az egyesülettel szemben a legmesszebb menő támogatását helyezi kilátásba.”

A cikkirő bizonygatásokkal: teljesen fölöslegesnek tartja bármely székely gazdának külföldre csekkáztatását s az utazásra pár ezer korona elpocsekolását s nagyon helytelenül feltételezi, hogy az indítványtevő óhajta utazni; állítja, hogy a barcasági szász gazdaság megtekintése megfelel az indítványozásnak. A barcasági szászok gazdálkodását nem láthattam. Azonban, a kik látták, elbeszéltek s meg vagyok győződve, hogy sokkal jobb és több eredményt érnek el, mint a mi vármegyénk gazdái. Ennek pedig az a magyarázata, hogy rendezett tagosított birtokban, sokkal gazdagabb talaju föld birtokosai, erdeikből megtakarított jövedelmező tőkepénzesek, mely minden állami adót és teljes közterheket hordozza. Vasuti hálózatuk helyben, kereskedelmi város mellett mindenből bőven pénzelhetnek és egész termésüket nem emészti fel a különféle rovat, hanem tőkébe gyűjthetik, míg ellenben az udvar-

helymegyei gazdák ezekből semmit sem produkálhatnak, hogy pedig a legutolsó barcasági gazdának is megadja a 22 mmázsá buzáját egy hold földje, mint Németországnak, azt csak cikkirő állítja, de hivatalosan bebizonyítva nincs.

Cikkirő szégyenletesnek és szakértelem hiányosnak tartja a mi gazdálkodásunkat és azt állítja, hogy fából összetakolt ekékkel szántunk; nem trágyázunk jó, csak szalmás, rossz trágyával, ezt is csak 5-6 évenként és csak tenyérnyi mélységre szántunk stb. Ezekből pedig egy sem felel meg a valóságnak. Semmi sem könnyebb, mint hibát keresni. De cikkirő is csak leírni tudja a szép hozamot hozó gazdálkodást, de természetben előállítani nem, mert: ha mélyen szántja, a mi földünkön eléri a palárszt, a terméketlen földet és nem fizet; ha túl trágyázza: megdül a buzája, még szemzés előtt s ekkor sem szem, sem szalma nem terem.

Utast cikkirő acél ekével való szántásra, bőven trágyázásra, hogy akkor elérjük azon kívánt termés eredményt, melyet a művelt államok gazdái.

Cikkirő ur elképzelheti-e azt, hogy bármely gazda ha kevés földjén magas átlagtermés eredményt ér el, akkor miért mivel nyakaszakadtáig fáradtságos munkájával drága állat- és időcsaló napszámossal több földet.

En cikkirő urnak összes birtokomból átengedek, amelyik tetszik. Adok hozzá ökröt, jól érett trágyát. Szántsa azt nem acél, hanem gyémánt ekével s ha az én jó egy hold földemről leveszen 22 mmázsá buzát, cikkirő urnak adom a földet termésével együtt!

Etéd, 1910. november 3.

Gagyí Lajos.

Méhészet.

169—1910. szám.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei méhészegyesület választmányi tagjait, folyó évi és **hó 8-án** (kedden) délután 3 órától kezdődőleg Székelyudvarhelyen a vármegyei ház kistermében tartandó rendes vál. ülésre tisztelettel meghívja az

Elnökség.

TÁRGYSOROZAT:

1. Jegyzőkönyv olvasás és hitelesítés.
2. Jelentés a nemzetközi kongresszusról és kiállításról.
3. „A gyenge mézhhozam okai” címmel értekezést tart Kozma Miklós tanító
4. Egyesületi évkönyv kiadása felőli határozat
5. A méhlegelő javítását célzó intézkedések tárgyalása és végrehajtása.
6. Egyesületi ügyekről előterjesztések.
7. Indítványok.

Szekelyudvarhely, 1910. nov. 1.

Tisztelettel kérjük a tagdíjak befizetését, valamint a mézelőfák, cserjék- és virágmagvaknak 1911. tavaszi kiosztására az előjegyzések sürgős megtételét s a kitöltés végett megküldött statisztikai űrlapok mielőbbi beküldését.

Lányi Imre,
elnök.

HIREK.

A SZIV UTJA.

Fölfelé soká tart az út,
Lefelé rövid pillanat;
A csillag is hamar lefut,
Mely ezer évig fönmaradt.

A küzdésünk hosszú, nehéz.
Szeretünk. Az ember remél.
Bukásunk egy szivrepedés
S aki csalódott, — már nem él.

Péterfy Tamás.

— **Esküvő.** Péterfy Áron homoródi magyar államvasuti pénztáros vasárnap esküdtött örök hűséget Jakab Margitnak, Jakab Antal székelyudvarhelyi magyar államvasuti főaktárnok kedves leányának városunkban.

— **Áthelyezés.** Az igazságügyi miniszter Szabó János hosszúasszói járásbírói irnokot a székelyudvarhelyi járásbíróshoz hasonló minőségben áthelyezte

— **Új postaügynökség.** Udvarhelyvármegyében, Kénos községben az ujonnan berendezett postaügynökség működését 1910 évi november hó 16-án megkezdte. A postaügynökség bárhová szóló levélpostai küldemények, továbbá csak a belföldre, Ausztriába, Bosznia-Hercegovinába, vagy Németországba szóló, 1000 korona értéket meg nem haladó pénz- és csomagküldemények felvételével, továbbításával, leadásával és utalvány, nemkülönben postatakarékpénztári ügyletek közvetítésével van megbízva. A postaügynökségnél postautalvány és postatakarékpénztári és csekk be- és kifizetés csak 1000 K erejéig eszközölhető. A postaügynökség le- számolás és ellenőrzés tekintetében a székelyudvarhelyi posta- és távirdahivatalhoz tartozik és összeköttetést a nevezett postahivatallal a Székelyudvarhely és Oklánd között naponként közlekedő egyfogatu kocsküldőnc postajarat útján nyeri.

— A nőegylet választmányi ülése.

A helybeli jótékony nőegyesület ma (vasárnap) délután fél három órakor a vármegyei ház kistermében választmányi ülést tart. Az ülés tárgyait folyó ügyek elintézése, a szegények segélyezése, a szegény gyermekek karácsoni felruházása, valamint a teaestély rendezéséről való intézkedés képezik.

Halotti imák, emlékes temetési beszédek.

Közreadta Bod Károly ref. lelkész és nyug. tanár édes atyja emlékére. A 172 oldalas kötetben: Halotti imák, Emélek-beszédek és Temetési beszédek vannak külön-külön csoportokban. A lélekemelő imák, magvas emlékbeszédek és megható temetési beszédek általános elismerésben részesültek. Mig a csekély készlet tart — kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **Öreg székelypár aranylakodalmá.** Nagybajtán, Háromszék megyében, öreg ezüsthaju székelypár tartotta aranylakodalmát vasárnap. Péterfy Dávidot és nejét, mint szüleit, a templomba vezette Péterfy Tamás író. Ferencz József unitárius püspök táviratban küldötte főpásztori áldását, melyet Kiss Sándor lelkész olvasott az öreg székelypár előtt és házasságuk 50-ik évfordulója alkalmából szép beszédben üdvözölte őket.

— **Tanítók arcképes vasuti jegye.** Elérkezett ideje annak, hogy a fél-

áru vasuti jegyek váltására jogosító arcképes igazolványokkal rendelkező állami, községi és hitfelekezeti elemi iskolai tanítók, tanítónők és óvónők arcképes igazolványaiknak 1911. évre szóló érvényesítésére gondoljanak. Ezen oknál fogva a tankerületem területén működő igényjogosultaknak tájékoztatás céljából szíves tudomásukra juttatom, hogy: 1. Új arcképes igazolványok, vagy a ki ilyenekkel már bir 1911. évi érvényesítése iránti, a m. kir. államvasutak igazgatóságához intézet kérvények hozzáam legkésőbb *f. évi december hó 25-éig beértesztendők* 2. A kérvényre 2 koronás értékű *levélbélyeg* ragasztandó. 3. A kérvényhez csatolni kell, ha az illetőnek arcképes igazolványa még nem volt, fényképét; ha igazolványa van ezt. 4. A fénykép első oldalán a jobb kéz felüli alsó részen a tulajdonos neve és állása olvashatóan felirandó. 5. A mely iskolánál több tanító, tanítónő, óvónő szolgál, kérvények helyett hiteles kimutatás szerkesztendő az igényjogosultakról a név, az állás, a lakóhely és utolsó posta megnevezésével. A *bélyeg* a kimutatásra ragasztandó. A kimutatás — ha csak érvényesítésről van szó — a gondnokság vagy iskolaszéki elnök által hitelesítendő és az *igazgatóság*hoz *közvetlenül is beküldhető*. 6. Ha valaki addig, mig igazolványa van, utazni óhajt, igazolványa számának megemlítése mellett, egyszeri utazásra jogosító, 3 igazolványt kérhet. P. o: Székelyudvarhely—Segesvár és vissza, Székelykeresztur—Budapest és vissza, Segesvár—Brassó és vissza. Az *ez iránti kérvény bélyegmentes*. Ezen kérvény nemcsak az igazgatósághoz, de bármely üzletvezetőséghez is intézhető. Ezen kérvényeket több tanítós állami iskolánál az igazgató vagy gondnoksági elnök is igazolhatja. Más kérvények igazolás végett hozzáam küldendők. 7. A f. évi december hó 25-én tul érkező kérvényt el nem fogadhatom. Székelyudvarhely, 1910. évi november hó 1-én. Kir. tanf. helyett: Chalupka Rezső kir. s. tanfelügyelő.

* Budapesti Utmutató.

Szerkeszti: Vigand Rezső. Társzerkesztő: Kerekes Andor. Ára diszkótesben 4 K. Nem létezik Budapest fővárosunknak olyan figyelemre érdemes része; az utazó közönségnek nem fordulhat elő olyan szükséges tudnivalója, melyben ez a kiváló könyv utmutatással, kellő felvilágosítással ne szolgálna. Kapható: Betegh Pál könyv-, papir- és írószerkereskedésében Székelyudvarhelyt.

— **A csendőrség párbérmentes.** A püspöki kar tagjai pásztorlevelekben most teszik közzé a f. évi április 5-én megtartott püspöki konferencia egyik határozatát, amelynek értelmében a m. kir. csendőrség tagjai, miként a tényleges szolgálat alatt levő katonák is, mentesek a párbérilleték alól.

SZERKESZTOI ÜZENET.

Dr. N. Gy. Hódmezővásárhely. Abbeli nagybecsű ígéreted, hogy a „Székely-Udvarhely” számára cikket küldesz, szívesen vettük tudomásul. Szükség van bátorításaidra; önzetlen hazafiságod tiszta csengésű hangjai: a székely bérceken és az alföldi rónán is — bizonyára helyet, megszívlelést találnak. Székely testvéri üdvözlét!

Hirdetmény.

A „Szentegyházasszalva és vidéke fogyasztási és értékesítő szövetkezet felszámolásban cég” felszámoló bizottsága közzé teszi, hogy a szövetkezet az 1910. évi augusztus hó 28. napján tartott rendkívüli közgyűlésen a felszámolást elhatározta.

Az 1875. évi 37. t.-c. 249. §. második bekezdése értelmében a szövetkezet felszámoló bizottsága fől hívja a szövetkezet hitelezőit, hogy ezen hirdetmény harmadszori közzétételétől számított **hat (6) hó alatt** követeléseiket szövetkezettel szemben érvényesítsék.

Szentegyházasszalva, 1910. okt. 30.
Felszámoló bizottság.

Finom hegedű-hurok, hegedűk, hegedűvonók és felszerelések épen most érkeztek **Betegh Pál** papír-, írószersz. és zenei ükereskedésébe.

10593—1910. tlv. szám.

Árverési hirdetményi kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék, mint tlv. bíróság közhírré teszi, miszerint Reiner Ferencnek Standar budapesti cég végrehajtónak ifj. Keudoff Istvánné Tökés Juliánna parajdi lakos végrehajtást szenvedő elleni 165 K 3 f. tőkekövelés iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék területén levő és a parajdi 1895. sz. tlv. A + 3995 hr. z. ingatlan 1116 K 50 f. kikialtási árban, Fabian Ilves 100 K s. jár., ugyanannak 900 K s. jár., továbbá Dr. V. ró. Géza 136 K 12 f. s. járulékaiból áll követelés kiegyenlítése végett ezennel megállapított kikialtási árban az árverést elrendelte és a fentebb megjelölt ingatlanok az 1910. évi december 1. napjának d. e. 10. órájkor Parajd községében megartandó nyilvános árverésen el fognak adni.

Árverezni szándékozik tartoznak a kikialtási ár 10 százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni.

A kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Székelyudvarhely, 1910. október 29.

Gyarmathy Ferenc s. k. kir. tvszki egyesbíró. A kiadmány hiteleül:

Gyertyánossy,
kir. tvszki telekkönyvvezető.

HAT ES FÉL MIL-LIO vagyon és százhuszezer fizető tagja, négy százat meghaladó fiók-pénztára és közel 200 tagesoportja van a Magyarországi Munkások Rókkant és Nyugdíj-Egy letének (Budapest, VIII. József-u. 23.) A magyar állam évi 5000 K-ával segélyez. — Mindenki tagja lehet 20, 24 vagy 30 filleres heti tagsági illeték mellett, a mely-lyel szemben tíz évi mulva, rokkantság esetén, évi 424 K 50 f, 509 K 60 f vagy 618 K 80 f állandó segélyt, 40 évi mulva pedig évi 624 K 728 K vagy 884 K nyugdíjat biztosít. Ezekon kívül számos előnyei vannak. Bővebb tájékoztatás Székelyudvarhelyt az állami elemi iskola helyiségében havonként kétszer, az ELSŐ és HARMADIK vasárnap d. u. 2—3 óra között szerezhető. BEIRATKOZÁS ugyanakkor van.

ÓRIÁSI szövet- és selyemvásár!

Weiner Mátyás

női divatházában

Budapest, VI., Andrassy-ut 3. sz.

Őszi és téli divatújdoncságok.

Legjobb minőség! Legolcsóbb árak!

Kérje minden hölgy saját érdekében nagy mintagyűjteményemet, mely a legszebb szövetek, mosóárak, bársonyok és selymek óriási választékát mutatja be. Mintagyűjteményemet ingyen és hármentve küldöm, ha kéri tőlem és megírja, hogy olcsó vagy finomabb szövetből óhajt-e mintákat? A nagy raktár közlül a következő reklám-cikket említem fel, amelyek eladásra kerülnek; u. m.

Legjobb minőségű Tennis-flanell méterje — — 17½—19½ kr. és feljebb
Velour-flanell, vastag minőség, méterje — — 25—35 kr. és feljebb
Angol flanell, remek minták, méterje 29—35 kr. és feljebb

120 cm. széles divatszövetű kamarn, méterje — — 49—58 kr. és feljebb
120 cm. széles jó minőségű női posztó minden színben méterje 55 kr. és feljebb
120 cm. széles angol divatfelme minden színben 65, 75, 98 kr. és feljebb

Jó minőségű ruhabársony minden színben, méterje 65 és 85 kr. és feljebb
Pongis-selyem minden színben, méterje — — 68 kr. és feljebb
Taffota-selyem minden színben, méterje — — 85 kr. és feljebb

Csikos blouse-selyem minden színben, méterje — — 8 kr. és feljebb
Motree mosó-selyem alszoknyának és finom ruhabelésnek minden színben 75 kr.

Nagy választék francia és angol kosztüme, kelmékben, csipke, ruhadisz, fátol és mindennemű női pipere-cikkben.

Siessen tehát, hogy mintakérését idejekorán megkapam. — 20 koronán felüli megrendeléseket bérmentve szállítok.

Amortizációs

tisztviselői kölcsön

ügyekben

díjmentes felvilágosítást nyújt az „O. m. I. ált. tisztviselő-egylet kolozsvári képviselőisége”

KOLOZSVAR

Ferenc József-ut 7. a szám.

Válaszbélyeg csatolandó.

Elaó ház Kossuth-u. 25.
Lőbnel. Értekezni lehet

Figyelmeztetés!

A Schicht szarvasszappant

valódi csakis a

Schicht

névvel és a „szarvas” védjegygyel!

Betegh Pál villam-moteros könyvnyomtató-intézetében Székelyudvarhelyt.

KÖHÖGÉS

rekedség, hurut és nyálkás-ság, görcs és hőkburut ellen ne vegyenek semmi egye-
:: bet, mint csakis a ::

KAISER-féle

mell-karamellákat

a „három fenyővel”

5900

közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány orvosok és magánzókól a biztos eredményt igazolják.

Csomagban 20 és 40 f-ért. Dobozban kapható 60 f-ért. Kapható gyógyszerárak és droguériákban, valamint Zsetkey János gyógyszerésznél Homoród-szt.-márton községben

Stoch Cognac gyógyyszer

Garantált valódi borpárlat. Főzése a legszigorubb ellenőrzés mellett történik.

Gamis és Stoch Barcola.

A töltés és dugaszolás Bécsben a cs. kir. vegyészeti állomáson történik s minden egyes palack az állomás bélyegzőjével van ellátva.

Mindenütt kapható.

Hamisítástól védve van.

REFORMÁTUS

DISZES

IMAKÖNYVEK

NAGY VÁLASZTEK-

BAN KAPHATÓK

BETEGH PÁL

KÖNYVKERESKEDÉSÉBEN

SZÉKELY-UDVARHELYT

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

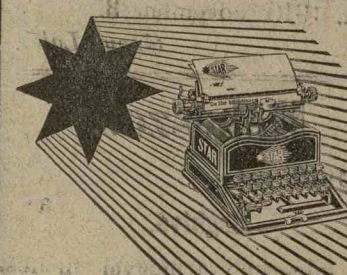
egy régiónak bizonyult háziszser, mely már több mint 37 év óta legjobb fájdalomosillapító szernek bizonyult köszvényénél, csúznál és meghűléseknél, bedörzsöléskeppen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatosak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K1.40 és K2.— és úgyszólván minden gyógyszerárban kapható. Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszerárta az „Aranyorszlánhoz”.

Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.

Mindennapi szétküldés.

Legszebben ír a

STAR-írógép

Ara legolcsóbb, mert csak

450 K-ba kerül.

FARAGÓ TESTVÉREK

a STAR-írógépek képviselője.

BUDAPEST, V. NÁDOR-U. 17.

Részletfizetésre is Kérjen prospektust.

Névjegyek

Meghívók,

Eljegyzési

és Esküvői

valamint gyász-

jelent sek

ugyszintén mindenféle

könyvnyomdai és

könyvkötői mun-

kálatok izléses ki-

vitelben, gyorsan és

pontosan készülnek

Betegh Pál

villamos ízemre berendezett

könyvnyomdai és könyv-

kötő-intézetében Székely-

udvarhelyt, Kossuth-utca

31. sz. alatt.

Videk megrendelése-

ket azonnal elintézt.

HÁROM VILÁGNYELVET

ANGOL MEGTAKULAT

FRANCO SCHIDLOF

NÉMET 1000 SZÓ

NYELVTAN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA D. HONTI REZSŐ KERESK. ISK. TANÁR

NYELVTAN AMERIKAI NYELVRE ÁTDOLGOZTA D. HONTI REZSŐ KERESK. ISK. TANÁR

NYELVTAN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA D. HONTI REZSŐ KERESK. ISK. TANÁR

NYELVTAN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA D. HONTI REZSŐ KERESK. ISK. TANÁR

NYELVTAN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA D. HONTI REZSŐ KERESK. ISK. TANÁR

NYELVTAN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA D. HONTI REZSŐ KERESK. ISK. TANÁR

NYELVTAN MAGYAR NYELVRE ÁTDOLGOZTA D. HONTI REZSŐ KERESK. ISK. TANÁR